

MTV for PTSD

I foråret 2007 fandt flygtninge med traumer vej til mediernes dagsorden. Flygtninge-indvandrere med traumer har det svært, rapporterede både landsdækkende og lokale dagblade, og ventelisterne er for lange - typisk halvandet til to år.

Også i Region Syddanmarks ledelse var man opmærksom på problemet. Nye tiltag for 7,5-10,5 millioner blev foreslået, men da budgettet for 2008 tre måneder senere skulle forhandles på plads, meldte tvivlen sig: Hvad får vi egentlig for pengene?

- Området er forholdsvis nyt, og meget lidt vides om effekten af behandlingen. Samtidig har vi tidligere givet penge til reducere af ventelisterne - uden at de af den grund blev markant mindre. Derfor følte man behov for at danne sig et overblik og samle den bedste viden, der findes på området i dag, forklarer Ole Rytto, sygeplejefaglig direktør i Region Syddanmark.

Facit blev, at de dyre tiltag blev sat på standby og en systematisk vidensindsamling - en såkaldt Medicinsk Teknologi Vurdering (MTV) - blev bestilt på Center for Kvalitet i Middelfart. Her blev specialkonsulent Marie Lund tovholder på projektet, der strakte sig over det meste af 2008 og den 8. januar 2009 kulminerede med afholdelsen af den storstilede konference "Fremtidig behandling af flygtninge med Post Traumatisk Stress Syndrom".

- Det er vigtigt at understrege, at MTV'en udelukkende er et litteraturstudie. Vi har ikke været ude at lave vores egen forskning. Formålet har været at finde ud af, hvor meget evidens - altså hvor meget sikker, systematisk efterprøvet viden - der findes på området. Ærlig talt har jeg været overrasket over, hvor lidt der egentlig var, fortæller Lund.

Alligevel er MTV'en blevet et omfangsrigt værk på 376 sider, der på baggrund af en alenlang litteraturliste dokumenterer og argumenterer sig frem til anbefalinger om behandling, organisering, undervisning og meget mere.

Kære Læser

Historisk set er den sociale og sundhedsfaglige behandling af flygtninge med traumer etableret med udgangspunkt i en lægegruppe under Amnesty International i slutningen af halvfjerdsene. Psykiatrien og de offentlige tilbud var ikke gearret til den nye målgruppe, så i de tidlige firsere etablerede lægegruppen RCT København.

Her blev den tværfaglige helhedsorienterede tilgang til behandlingsarbejdet - psykologisk/psykiatrisk behandling kombineret med kropslig behandling og sociale tiltag - forankret og udbredt til lignende organisationer andre steder i landet.

I begyndelsen af 00'erne begyndte amterne så småt at organisere de privatejede RCT-centre, primært på grund af antallet af patienter. Områdets mangeartede karakter resulterede i, at nogle tilbud var organiseret under socialområdet, andre under somatik og andre igen under psykiatri.

(fortsættes næste side)

(fortsat fra forrige side)

Med strukturreformen er ansvaret for borgerens generelle sundhed placeret hos kommunerne. Mange flygtninge med traumer har behov for socialpsykiatriske og øvrige ikke-psykiatriske social- og sundhedstilbud, og disse tilbud ligger nu i kommunalt regi.

Til at hjælpe med at beskrive og behandle patientgruppen - psykiatrisk set - har Region Syddanmark udarbejdet en MTV om moderne psykiatrisk tænkning og behandling for PTSD-patienter og tilgrænsende diagnosegrupper. Den muliggør en evidensbaseret inddeling af patientgruppen i tre kategorier, som igen muliggør differentierede og manualiserede behandlingsprogrammer til de forskellige kategorier.

Med de aktuelle ventelister er CETT sandt til og uden relevans for borgere, der har presserende behov for psykiatrisk hjælp til håndtering af traumer. I Region Syddanmark er det derfor besluttet at arbejde målrettet for at afvikle ventelisterne til specialiseret behandling for traumer i løbet af 2009. Det fordrer et tæt samarbejde med kommunerne og de praktiserede læger - og giver langt bedre muligheder for at hjælpe patienter, der har udsigt til yderligere forværrelse af deres psykiske tilstand på ventelisten.

Så at afvikle ventelisterne med MTV'en som fagligt afsæt - det er en opgave, vi glæder os til at løse på CETT.

Marianne Lauritzen

Centerchef, CETT

Ole Rytto. Foto: Hanne Loop

Håndplukkede anbefalinger

Hvad vil MTV'en betyde for indsatsen på RCT-centrene?

I alt 20 sider af Region Syddanmarks "MTV for behandling og rehabilitering af PTSD" er helliget anbefalinger. Om alt fra behandling og dokumentation til referenceprogrammer og økonomi. At følge samtlige gode råd ville kræve millioninvesteringer i alt fra store forskningsprojekter til forbedrede tolkeuddannelser.

Men sygeplejefaglig direktør Ole Rytto er fast besluttet på ikke at "fortabe sig i detaljen" og har håndplukket en række indsatsområder:

- Vi skal være bedre til at dele den meget sammensatte patientmasse op i nogle velbeskrevne grupper. Det fordrer omhyggelig visitation og differentieret behandling - samt en struktur, der både er effektiv, alsidig og fleksibel. Endelig er det afgørende, at vi indtænker kommunens rolle i forhold til et samarbejde omkring patienterne, der i manges tilfælde har et stort behov for støttende indsatser efter afsluttet behandling på et RCT-center.

Videnskaben bakker op

Lektor og mag. art. Peter Berliner, leder af Center for Multietnisk Traumeforskning (MET) ved Københavns Universitet, har haft MTV'en til gennemsyn og kvalitetskontrol. Han bakker Rytto's prioritering op:

- Der er god evidens for, at korte, løsningsorienterede forløb fungerer bedst - men samtidig er det givetvis rigtigt, at nuanceforskellene på patienter i denne gruppe er mange. Det er oplagt, at assessment (psykologisk visitation, red.) bør være meget grundig. Tidligere har der måske været en tendens til, at behandlingen afhang af, hvilken behandler, der lige havde tid. MTV'en virker som et godt udgangspunkt for at gøre fremskridt på det område.

Fremtiden udvalgsbehandles

Det konkrete arbejde med Rytto's håndplukkede anbefalinger finder for øjeblikket sted i arbejdsgrupper med repræsentanter fra både Region Syddanmark og CETT, RCT-Jylland (Haderslev) og RCT Fyn (Odense). Udvalgsarbejdet forventes i skrivende stund at være afsluttet i maj måned 2009.

Præcis hvordan MTV'ens anbefalinger vil påvirke praksis på centrene - visitation, behandling, overdragelse til kommunerne med mere - er derfor stadig et åbent spørgsmål.

- Men tingene skal gøres mere effektive, og det kræver, at vi træffer nogle vanskelige valg. Med MTV'en har vi et vidensgrundlag, der kan kvalificere de valg, fastslår Rytto.

PTSD: Et langhåret emne

Hvad er en MTV - og kan den sige noget meningsfuldt om behandling af flygtninge med traumer?

I Sundhedsministeriets nationale MTV-strategi defineres den medicinske teknologivurdering som "en alsidig, systematisk vurdering af forudsætningerne for og konsekvenserne af at anvende medicinsk teknologi" - i betydningen "lægemidler, apparatur samt medicinske og kirurgiske procedurer til forebyggelse, undersøgelse, behandling, pleje og rehabilitering."

Selvom definitionen af medicinsk teknologi ved første øjekast hverken lægger op til at undersøge psykologers, socialrådgiveres eller fysioterapeuters arbejde, så er der ikke noget principielt i vejen for at gøre det, fortæller MTV-konsulent Kristian Kidholm fra Odense Universitetshospital.

Evidens koster

- Til gengæld kan man godt sige, at PTSD-behandling er et lidt "langhåret" emne i den her sammenhæng. Af to årsager: For det første er effekten på patienterne vanskelig at sætte endtydige, objektive mål for. For det andet er der ikke samme forskningstradition på det her område som inden for eksempelvis medicinsk behandling, forklarer Kidholm.

Fordi brugen af og handlen med medicin er så reguleret - og pengene er så store - findes der et utal af systematiske undersøgelser på området. Omvendt er eksempelvis fysio- og ergoterapi notorisk dårligt dokumenteret:

- Derfor har vores fysio- og ergoterapeuter her på Odense Universitetshospital også sat en del forskning i gang for at dokumentere effekten af deres behandling. I længden er det ikke holdbart, at effekten af ens arbejde ikke kan påvises, fastslår Kidholm.

Plads til ny forskning

Manglen på store, systematiske studier af behandlingseffekt på RCT-området har til gengæld givet plads til at inddrage nyere forskning i Region Syddanmarks MTV for PTSD, og det finder Peter Berliner inspirerende.

- De nye teorier findes der en vis evidens for - primært eksperimentelle resultater - men i sidste ende er de svære at efterprøve ud fra de strenge evidenskriterier, MTV'er typisk sætter op, fortæller lederen af MET ved Københavns Universitet.

- Det vil altid være sådan, at evidensgrundlaget ikke er lige stærkt for alle MTV'ens anbefalinger. Og de beslutningstagere, der skal læse den, ved godt, at der råder større økonomiske interesser på nogle områder end andre, supplerer Kristian Kidholm.

Patientforening

Den 27. januar 2009 deltog cirka 55 interesserede i et dialogmøde på CETT om oprettelsen af en patientforening for PTSD-ramte og deres pårørende. Interessen fordelte sig over private, foreninger, politikere, kommuner, forsvaret og fagpersoner.

Foreningen er tænkt som en hjælp til selvhjælp, hvor man kan få rådgivning og et socialt netværk til at afbøde den isolation og ensomhed, som mange PTSD-ramte oplever. Foreningen vil desuden kunne arbejde for større politisk opmærksomhed på området.

Der blev nedsat en projektgruppe, der skal arbejde videre med visioner, målgrupper og udkast til vedtægter. Dette vil blive fremlagt på den stiftende generalforsamling.

PTSD-patientforeningen vil være uafhængig af CETT.

Ethnos

Møderne på Ethnos - folkeligt forum fortsætter i 2009.

Forummet henvender sig til alle interesserede, enten som privatperson eller via kontakt med flygtninge i dagligt arbejde. Arrangementerne er gratis.

Emnet for i år er "Mit liv i bevægelse". Baggrunden for emnet er eksilproblematikken, hvor man tvinges til at skifte land, kultur og sprog. Ethnos vil i løbet af 2009 se på, hvordan denne nødvendige bevægelsesproces påvirker mennesker.

Datoerne er den 19. februar, den 20. maj, den 1. september og den 26. november.

Vi mødes på Sprogcenter Vejle, Klostergade 4, 7100 Vejle

Tilmelding hos azr@cett.vejleamt.dk

Krigstraumer hos ældre i Vollsmose

- et uddannelsesforløb for personalet på Mimers Brønd, Vollsmose

I Vollsmose fik man i 2005 den idé at oprette et værested for de ældre med anden etnisk baggrund end dansk. De talte ofte ikke dansk, havde et lille netværk, var traumatiserede af flugt og krig - og så kendte de intet til de danske tilbud for ældre. Værestedet kaldte man Mimers Brønd. Tosprogede medarbejdere blev ansat, også til forebyggende hjemmebesøg. Her mødte de andre ældre fra deres hjemland og kunne trygt søge råd og vejledning om sundhed og sygdom på deres eget sprog.

Projektet så ud til at lykkes. Men leder Jenny Havn bemærkede, at hendes medarbejdere, der faktisk knækkede koden til de ensomme ældre, også kørte træt:

- Medarbejderne er meget engagerede, men jeg kunne mærke deres sorg og afmagt i forhold til de historier og skæbner, som de dagligt blev delagtiggjort i. Deres arbejde er uvurderligt, men jeg var bekymret for, om de kunne blive ved med at holde til det.

I 2008 søgte hun derfor om midler ved Velfærdsministeriet - og fik dette bevilget til et forløb om traumer for personalet. Sammen med Sundhedscenter Vollsmose og Åben Etnisk Rådgivning i Vollsmose henvendte hun sig til CETT Uddannelse & Udvikling, hvor et forløb på foreløbig fire temadage og et års supervision blev udviklet i et tæt samarbejde. Ideen bag forløbet er at give medarbejderne undervisning i traumerelaterede problematikker, og i hvordan man som behandler og rådgiver beskytter sig selv - uden at give køb på engagementet.

Og allerede nu kan personalet mærke udbyttet:

- Det giver ro i personalegruppen, at der bliver sat ord på det, der er svært, fremhæver Jenny Havn.

De ældre i Vollsmose får også glæde af projektet. I maj afholder CETT og Odense Kommune en dag om at leve livet trods traumer - med mindegrupper, film og oplæg.

Temadage i uddannelsesforløbet

1. temadag: PTSD, tortur og traumer ved psykolog Jakob Zeuthen Schmidt, CETT, og afdelingsleder Torben Larsen, CETT

2. temadag: Den ældre, familie, omsorg, frivillige og motivation ved Mia Henriksen Fatum, Københavns kommune og Lis Hjort, Ældresagen

3. temadag: Medarbejderens rolle, retraumatisering og egenomsorg ved cand.psyk. Lars Koberg Christiansen

4. temadag: Indsatsen: smerter og minder ved fysioterapeut Lone Hvilsom, CETT og ergoterapeut Mette Søndergård

Flygtninge og traumer

I januar-marts 2009 afholder CETT Uddannelse & Udvikling kursusforløbet Flygtninge og Traumer for tredje gang.

Kurset fungerer som introduktion til området og henvender sig til fagprofessionelle, der gennem deres arbejde møder flygtninge og indvandrere med traumer efter krig, flugt og tortur.

Temæerne er:

- traumer, tortur og smerter
- traumer i familien
- relation og kommunikation med traumatiserede

På grund af stor tilstrømning vil kurset blive udbudt igen allerede i september 2009.

Kolofon

Tekst:

Ulla Hartvig og Erik Barkman

Foto:

Erik Barkman, Jørgen Diswal og Hanne Loop

Redaktion:

Ulla Hartvig, Erik Barkman og Michael Højer

Udgiver:

CETT, Center for Traume- og Torturoverleverere, Region Syddanmark

ISSN: 1902-9373